కృష్ణ యజుర్వేదాంతర్గత

⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘

20 బ్రహ్మ విద్యోపనిషత్

⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘

శ్లోక తాత్పర్య పుష్పమ్

శ్లో॥ స్వావిద్యా (స్వ-అవిద్యా) తత్ కార్యజాతం
యత్ విద్యా అపహ్నవం గతమ్,
తత్ హంసవిద్యానిష్పన్నం
రామచంద్ర పదం భజే॥
(అపహ్నవం-దాచి ఉంచు, కప్పివేయు, మరుగుపరచు)

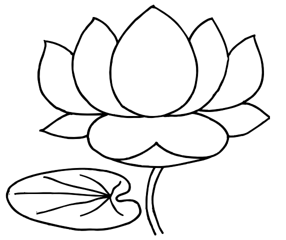

ఏ స్వకీయ అవిద్య, అద్దాని కార్యజాతములు ఆత్మ విద్యను కప్పి దాచి ఉంచినాయో, అట్టి మరుగునపడిన **'హంసవిద్య'** (లేక) సోఽహమ్ జ్ఞానము వికసించుటకై శ్రీ రామచంద్ర ప్రభువు పాద పద్మములను శరణు వేడుచున్నాము.

01. ఓం। ప్రసాదాత్ బ్రహ్మణః తస్య
విష్ణోః అద్భుత కర్మణః,
రహస్యం బ్రహ్మవిద్యాయా
'ధృవాగ్నిః' సంప్రచక్షతే।

<u>'ఓం' సంజ్ఞాత్మకుడగు పరమాత్మకు నమస్కరిస్తూ!</u>
'ధృవాగ్ని' అనే బ్రహ్మతత్త్వజ్ఞుడు అద్భుతమైన కర్మలను (బ్రహ్మజ్ఞాన సముపార్జన సాధనములు విజయవంతముగా నిర్వర్తించినవారై) విష్ణు అనుగ్రహముచే **రహస్యమగు బ్రహ్మవిద్యను ఈ విధంగా ప్రవచించుచున్నారు. చాటి చెప్పుచున్నారు. శ్రీ ధృవాగ్ని గురువరేణ్యులచే ప్రవచించబడిన-రహస్యమగు బ్రహ్మవిద్యా దర్శనము।**

---

02. 'ఓం' ఇతి ఏక - అక్షరం బ్రహ్మ యదుక్తం
బ్రహ్మవాదిభిః,
శరీరం తస్య వక్ష్యామి
స్థానం, కాలత్రయం తథా॥

బ్రహ్మవాదులగు మహనీయులు... దేనిని 'ఓం' అను అక్షరముచే ఏకము (unity) - అక్షరము (Changeless) [క్షరము (లేక) నాశనము లేనిది] అగు 'బ్రహ్మము'... యొక్క శరీము(Physical Form), స్థానము (Its Placement), (భూత - వర్తమాన - భవిష్యత్ - త్రికాల విశేషము (Its Time) గురించి ఎలుగెత్తి చెప్పుచున్నారో - **అట్టి బ్రహ్మము (లేక) ఆత్మ గురించి ఇప్పుడు మనము సత్సంగపూర్వకంగా** విచారణ చేస్తున్నాము.

---

03. తత్ర దేవాః త్రయః ప్రోక్తా
లోకా వేదాః త్రయో అగ్నయః
తిస్రోమాత్ర అర్థమాత్రా చ
త్ర్యక్షరస్య శివస్య తు।

ఆత్మయందు త్రి-దేవతలు (సృష్టి స్థితి లయ కారకులగు బ్రహ్మ - విష్ణు - మహేశ్వరులు), భూ-పాతాళ-స్వర్గములనబడు - త్రిలోకములు, ఋక్ యజుర్-సామవేదములనబడే త్రి-వేదములు, త్రి-అగ్నులు, త్రి-మాత్రలు, అంతే కాకుండా-(4వది అగు) అర్థమాత్ర, ఇంకా **త్రి-అక్షరములు** వేంచేసినవై శివస్వరూపంగా విరాజిల్లుచున్నాయి.

---

04. ఋగ్వేదో గార్హపత్యం చ।
పృథీవీ బ్రహ్మఏవ చ।
'అ' కారస్య శరీరం తు
వ్యాఖ్యాతం బ్రహ్మవాదిభిః॥

ఇంకా బ్రహ్మవాదులచే ప్రణవము (ఓం) ఈ తీరుగా వ్యాఖ్యానింపబడుచున్నది.

'అ'కార - 'ఉ'కార 'మ'కారములలో...,

(1) 'అ'కారము : ఋగ్వేదముగా; గార్హపత్యాగ్నిగా; పృథివిగా; సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మ దైవముగా ఉపాసిస్తున్నారు. ఇవన్నీ 'అ'కారము యొక్క శరీరము. (సృష్టించుచున్న బ్రహ్మదేవ-ప్రజ్ఞయే పరమాత్మ).

---

05. యజుర్వేదో అంతరిక్షం చ
'దక్షిణాగ్నిః' తథై వ చ
'విష్ణుశ్చ' భగవాన్ దేవః
'ఉ' కారః పరికీర్తితః॥

(2) 'ఉ'కారము : యజుర్వేదముగాను; అంతరిక్షముగాను; దక్షిణాగ్ని; స్థితికారుడగు విష్ణుభగవానుడు దైవముగాను పరికీర్తించబడుచున్నది. (ఈ సమస్తమును పరిపోషిస్తూ, స్థితింపజేయుచున్న విష్ణుదేవ ప్రజ్ఞయే 'పరమాత్మ').

06. సామవేదః తథా ద్యౌశ్చ 'ఆహవనీయః' తథైవ చ। 'ఈశ్వరః' పరమో దేవో 'మ'కారః పరికీర్తితః॥	**(3) 'మ'కారము :** సామవేదముగాను; దివ్య (దేవతా) లోకముగాను, అహవనీయాగ్నిగాను; ఈశ్వరుడు పరమోదైవముగాను - అభివర్ణించబడు చున్నది. ఉపాసించబడుతోంది. (ఈ సమస్తము తనయందు కలిగి యుండి, తానే అయి ఉన్న ఈశ్వరుడే పరమాత్మ).
07. సూర్య మండల మధ్యే అథ హి 'అ' కారః శంఖ మధ్యగః। 'ఉ' కారః చంద్ర సంకాశః తస్య మధ్యే వ్యవస్థితః॥	**స్థానోపాసన** 'అ'కారమును → సూర్య తేజస్సును, సూర్యమండల మధ్యస్థముగాను, శంఖము మధ్యస్థముగాను దర్శనం చేస్తున్నారు. ఉపాసిస్తున్నారు. 'ఉ'కారమును → చంద్రప్రకాశరూపముగాను, చంద్రమండల మధ్యస్థముగాను వ్యవస్థితమై ఉన్నట్లు దర్శిస్తూ, ఉపాసిస్తున్నారు.
08. 'మ' కారస్తు అగ్ని సంకాశో, విధూమో విద్యుతోపమః। తిస్రో మాత్రాః తథా జ్ఞేయాః, సోమ-సూర్య-అగ్ని రూపిణః॥	'మ'కార→పొగలేని అగ్నితేజస్సునందు, మెరుపునందు దర్శనం, ఉపాసన చేస్తున్నారు. ఈవిధంగా ప్రణవమగు ఆత్మను **చంద్రుడు- సూర్యుడు-అగ్ని** రూపములతో **త్రిసోమాత్రము**గా దర్శిస్తూ ఉపాసిస్తున్నారు.
09. శిఖాతు దీప సంకాశా, తస్మిన్ను పరివర్తతే। అర్ధమాత్రా తథా జ్ఞేయా, ప్రణవస్య ఉపరి స్థితా॥	**అర్ధమాత్ర :** దీపముయొక్క పైన శిఖవంటిది. ప్రణవము అర్ధమాత్ర యొక్క ఉపరిస్థానమున ఉన్నట్టిది అర్ధమాత్ర. ॐ
10. పద్మ సూత్రనిభా సూక్ష్మా శిఖా సా దృశ్యతే పరా సా నాడీ సూర్యసంకాశా సూర్యం భిత్వా తథా పరా॥	అట్టి అ+ఉ+మ→ ఓం - సంజ్ఞార్థమగు ప్రణవము (ఆత్మ) - తామరకాడలోని తూడులోని తంతువు (దారము) వలె సూక్ష్మమైనది. సూక్ష్మమగు అగ్నిశిఖ యొక్క ఊర్ధ్వభాగము వంటిది. సూర్యతేజస్సు వంటిది. సూర్యమండలమును కూడా అధిగమించినట్టిది. సర్వమునకు పరము (ఆవల) ఉన్నట్టిది. (కేవలమై ప్రకాశించుచున్నట్టిది).
11. ద్విసప్తతి సహస్రాణి (72000) నాడీం భిత్వాచ మూర్ధని, వరదః సర్వభూతానామ్, సర్వం వ్యాప్య అవతిష్ఠతే॥	ఆత్మ → హృదయము నుండి బయల్వెడలు '72000' నాడులను అధిగమించినట్టి మూర్ధ (Fore Face) స్థానము. సర్వ జీవులకు అభయ ప్రదాత అయి, సర్వులయందు సర్వదా అవతిష్ఠితమై (ఆక్రమించు కొనినదై) ఉన్నట్టిది.
12. కాంస్య ఘంటా నినాదస్తు యథా లీయత శాంతయే, ఓం కారస్తు తథా యోజ్యః శాంతయే సర్వమ్ ఇచ్ఛతా॥	ఏ విధంగా అయితే కంచుగంట యొక్క 'టంగ్' నాదము క్రమంగా శాంతముగా శాంతము (Silence) నందు లీనమగుచున్నదో,...ఆ తీరుగా సర్వ విశేషములు చివరికి 'ఓం'కార రూపమగు ఆత్మయందే సశాంతిస్తున్నాయి. (ఓం కారమునకు అభిన్నంగా దర్శింపబడుచున్నాయి).
13. యస్మిం(తు) సలీయతే శబ్దః తత్ 'పరంబ్రహ్మ' గీయతే। ధియం హి లీయతే బ్రహ్మ సో అమృతత్వాయ కల్పతే॥	'ఓం' అను శబ్దమును ఉచ్చరించిన తరువాత, ఆ శబ్దము (Sound) ఎందులో లీనమగుచున్నదో, (సర్వము ఎందులో లీనము అగుచు న్నాయో)...అదియే పరబ్రహ్మము. (నటించుచున్నప్పటి పాత్ర వ్యవహారములన్నీ నటుని నటనా చాతుర్యమునందు లీనమగు తీరుగా)! బుద్ధిని బ్రహ్మమునందు తిరిగి లీనము చేయు అభ్యాసి- అమృతత్వమును సంతరించుకొనుచున్నాడు.
14. 'వాయుః' 'ప్రాణః' తథా ఆకాశః, త్రివిధో జీవసంజ్ఞికః। సజీవః 'ప్రాణ' ఇత్యుక్తో, వాలాగ్ర శత కల్పితః॥	**జీవము = (1) వాయువు (చలనము)** (2) ప్రాణము (శక్తి), (3) ఆకాశము, అవకాశము - (Placement) ...అను మూడింటి మేళనము. వందల కొలది క్రేశాగ్రములలో (జీవనాడులలో) ప్రవహించు శక్తియొక్క సంప్రదర్శనమే 'ప్రాణశక్తి'.
15. నాభిస్థానే స్థితం విశ్వం, శుద్ధతత్త్వం సునిర్మలం। ఆదిత్యమివ దీప్యంతం రశ్మిభిశ్చ అఖిలం శివమ్।	**అట్టి ప్రాణశక్తి...** నాభి→(బొడ్డు) స్థానమునందు విశ్వరూపంగా కేంద్రీకృతమై, సంస్థితమైయున్నది. → విశ్వమంతా నిండియుండి, విశ్వాత్మకమైనది. → సునిర్మలమైనది. → సూర్యకిరణముల వెలుగు అంతటా విరజిమ్మునవగుచూ, అన్నిటినీ వెలిగించుతీరుగా...ప్రాణశక్తి సర్వము వెలిగించుచూ ఆనంద ప్రదము చేయుచున్నది.

16. 'స' కారంచ 'హ' కారంచ
జీవో జపతి సర్వదా
నాభిరంధ్రాత్ వినిష్క్రాంతం
విషయ వ్యాప్తివర్జితమ్॥

'స' (సో) - 'హ' (హమ్) - ఈ జీవుడు 'సో' అను శబ్దముచే ఊపిరిపీల్చుచు, 'హమ్' అని వదలుచు ప్రాణశక్తిచే 'సోఽహమ్' జపము ఎల్లప్పుడు అసంకల్పితముగా చేయుచూనే ఉన్నాడు. అట్టి ప్రాణచలనము నాభి రంధ్రమునుండి బయల్వెడలుచున్నది. విషయములకు సంబంధము లేనట్టిది. అనగా, విషయములకు మునుముందే ప్రాణశక్తి ఉన్నది.

---

17. తేన ఇదం నిష్కలం, విద్యాత్ – క్షీరాత్ సర్పిః
యథా, తథా। కారణేన ఆత్మనా యుక్తః
ప్రాణాయామైశ్చ పంచభిః॥

ఏవిధంగా అయితే పాలయందు నెయ్యి (Ghee) అంతటా నిండి ఏర్పడి ఉన్నదో, ఆవిధంగా నిష్కళముగా ఆత్మ చేత ఈ జగత్తంతా నిండినదై యున్నది. పంచ ప్రాణాయామములతో (ప్రాణ-అపాన-వ్యాన-ఉదాన-సమానములతో)-భౌతిక దేహమునందు ప్రాణశక్తి సంచరిస్తూ సంచాలనము కలిగి ఉంటూనే - తమయొక్క కారణతత్త్వమగు ఆత్మను ఆశ్రయించి ఉంటున్నాయి.

---

18. చతుష్కళా సమాయుక్తో, భ్రామ్యతే చ హృది స్థితః,
గోళకస్తు యదా దేహే క్షీరదండేన వా హతమ్।

ప్రాణము తనయొక్క 4 కళలతో (స్థిర-(చంచల)-పూరక-రేచక-కుంభక యుక్తంగా) హృదయమునందు (In the Heart) తిరుగాడుచూ ఉన్నది. గొల్లకవ్వము పెరుగులో తిరుగాడువిధంగా, చేతితో కొట్టబడిన బంతివలె ప్రాణములు నిరంతరము దేహమునందు తిరుగాడుచున్నాయి.

---

19. ఏతస్మిన్ వసతే శీఘ్రమ్
అవిశ్రామమ్ మహాఖగః
యావత్ నిశ్వసితో జీవః,
తావత్ నిష్కళతాం గతః॥

హంస (సోఽహమ్) అను ప్రాణచైతన్యము (ఊపిరిపీల్చి వదలు ప్రక్రియరూపంగా) దేహములో చేతనరూపమై అవిశ్రాంతంగా తిరుగాడుచున్నది. ఎంతెంత సమయమువైతే ఈ జీవుడు నిష్కళితుడయ్యే (అసంకల్పితంగా) గాలిని పీలుస్తూ (నిశ్వసితుడై) ఉంటాడో, అంతవరకు మాత్రమే జీవనము కొనసాగించగలుగుతూ ఉంటాడు.

---

20. నభస్థం నిష్కళం ధ్యాత్వా
ముచ్యతే భవబంధనాత్।
అనాహత ధ్వనియుతం
'హంసం' యో వేద
హృత్ తతమ్, (హృద్గతమ్)।

21. స్వప్రకాశ చిదానందమ్
స 'హంస' ఇతి గీయతే।
రేచకం పూరకం ముక్త్వా
కుంభకేన స్థితః సుధీః।

హృదయాకాశమునందు నిష్కళత్వమును (అసంకల్పిత ప్రాణ చలనమును) గమనిస్తూ ధ్యానము చేయుటచే ఈ జీవుడు **భవబంధములనుండి** (ఈ ఇంద్రియ ప్రపంచము నిజంగానే ఉన్నది - అను నమ్మికలచే ఏర్పడుచున్న బంధములనుండి) **విడవడుచున్నాడు.**
అనాహతము (ప్రాణస్పందనకు ప్రారంభ స్థానమగు హృదయాకాశము) నందు వ్యాపించియుంటున్నదై 'సోఽహం' అను ప్రాణశక్తియొక్క స్పందనల శబ్దమును తెలుసుకుంటున్న యోగి ప్రాణేశ్వర స్వరూపమగు-స్వస్వరూప **'స్వయంప్రకాశ చిదానందము'**ను సిద్ధించుకొని (అనుభవమునకు తెచ్చుకొని) - **'హంస'**...అని స్తుతించబడుచున్నాడు.
(సోఽహమ్ సోఽహమ్ సోఽహమ్)
ఏ బుద్ధిమంతుడైతే....
→ రేచకమును (గాలి బయటకు వదలు మార్గమును), పూరకమును (గాలిలోకి ప్రవేశించు మార్గమును) నిరోధించి, కుంభకము (గాలిని దేహమునందు స్థిరముగా ఉంచు విధిని) అభ్యసిస్తూ ఉంటాడో.... అట్టివాడు 'హంసయోగము'ను ఎరిగినవాడు. హంసయోగి 'సోఽహమ్'ను స్వాభావికంగా సిద్ధించుకొనుచున్నాడు.

---

22. నాభికందే సమౌ కృత్వా
ప్రాణ-అపానౌ సమాహితః
మస్తకస్థా అమృత ఆస్వాదం
పీత్వా ధ్యానేన సాదరమ్।

23. దీపాకారం మహాదేవం
జ్వలంతం నాభి మధ్యమే।
అభిషిచ్య అమృతేనైవ
'హంస హంస' ఇతి యోజపేత్,

→ నాభి (బొడ్డు) ప్రదేశమునందు ప్రాణ - అపానములను సమస్థితి యందు ధారణచేస్తూ,
→ ధ్యాసను మస్తకము(Fore Face) నందు నిలిపి ధ్యానపరుడై సాదరముగా బ్రహ్మరంధ్రమునుండి జాలువాడు అమృతధారను త్రాగుచూ... (ప్రపంచపు మార్పు-చేర్పులకు సంబంధించని కేవల స్వస్వరూపమును ఆస్వాదిస్తూ), **స్వానుభవి** అగుచూ,
- అట్టి అమృతధారతో నాభి (బొడ్డు) మధ్య ప్రదేశములో దీపాకారుడై ప్రకాశించుచున్న మహాదేవుని - అభిషేకించుచూ 'హంస - హంస - సోఽహమ్' -'సోఽహమ్'....అని జపిస్తూ ఉంటాడో, **అట్టివాని బుద్ధిని జర (వార్ధక్య) - మరణ దోషములు స్పృశించజాలవు.**

24. జరామరణ రోగాది
న తస్య భువి విద్యతే।
ఏవం దినే దినే కుర్యాత్
అణిమాది విభూతయే,
25. ఈశ్వరత్వమ్ అవాప్నోతి
సదా అభ్యాసరతః పుమాన్।
బహవో అనేక మార్గేణ
ప్రాప్తా నిత్యత్వమ్ ఆగతాః॥

యోగి పై విధంగా ప్రతిరోజు అభ్యసించుటచే 'అణిమ' మొదలైన అష్టాంగ యోగములను సిద్ధింపజేసుకొనగలడు. అట్టివాడు 'ఇతఃపూర్వపు - ఇప్పటి - ఇకముందటి దేహపరంపరలలో ప్రదర్శితమగుచున్న **'నేనైన నేను'** - అను రూపముగల **'ఈశ్వరత్వము'**ను సిద్ధింపజేసుకుంటున్నాడు.

అనేకమంది అనేకమార్గములలో **'దేహముల రాక-పోకలకు సంబంధించని నేనైన నేను'** అనే రూపముగల **'ఈశ్వరత్వము'** అయినట్టి నిత్యత్వము సంపాదించుకోవటం జరుగుతోంది. అయితే అట్టి నిత్యత్వ (ఈశ్వరత్వ) సాధనలలో **'హంసవిద్య'**ను మించిన **అమృతత్వ నిత్యత్వసిద్ధి విధానము**-సులభము, మధురమైనది మరొకటి లేదు.

---

26. హంస విద్య అమృతే లోకే
(అన్యో) నాస్తి నిత్యత్వ సాధనమ్।
యో దదాతి మహావిద్యాం "హంసాఖ్యాం పరమేశ్వ(రీ)రమ్",
27. తస్య దాస్యం సదా కుర్యాత్,
ప్రజ్ఞయా పరయా సహ॥
శుభం వా అశుభమన్యత్ వా
యత్ ఉక్తం గురుణా భువి,
28. తత్ కుర్యాత్ అవిచారేణ
శిష్యః సంతోష సంయుతః॥
'హంసవిద్యామ్' ఇమామ్
లబ్ధ్వా గురుశుశ్రూష యా నరః,
29. ఆత్మానమ్ ఆత్మనా
'సాక్షాత్ బ్రహ్మ' బుధ్వా సునిశ్చలమ్,
దేహ - జాతి ఆది సంబంధాః
సర్వ-వర్ణాశ్రమ సమన్వితాన్
30. వేద శాస్త్రాణి చ అన్యాని
పాదపాంసుమివ త్యజేత్।

ఏ గురువైతే తన శిష్యునకు 'హంస' అనబడే పరమేశ్వరసంబంధమైన విద్యను ప్రసాదిస్తాడో, అట్టి ప్రదాతకు ఉత్తమబుద్ధితో పరమేశ్వరభావనలో దాస్యము చేయాలి. హంస యోగ ప్రదాతయగు సద్గురువును ఆశ్రయించాలి. సేవించాలి. పూజించాలి.

గురుముఖతః బోధించబడినది శుభమైనా, అశుభమైనా కూడా, అది చివరికి శిష్యునికి ఉత్తమము, శ్రేయోదాయకము, సిద్ధిప్రదము- అగుచున్నది.

అందుచేత గురువు సూచించిన అభ్యాసమును, చూపించిన మార్గమును **"ఇది ఏమిటి? ఎందుకు అది ఇట్లా?"**...అని వెనుకముందు చూడకుండా శిష్యుడు సంతోషంగా నిర్వర్తించటమే ఆ శిష్యునకు శుభప్రదము.

గురుశుశ్రూషచే ...,

→ ప్రాణ-అపాన సమస్థితి రూపమగు **'హంస'** విద్యను పొంది,

→ అభ్యాసబలంతో క్రమంగా ఆత్మతో ఆత్మను **'సాక్షాత్‌బ్రహ్మము'**గా సునిశ్చలము - నిశ్చితము అయినరీతిగా బుద్ధితో ఎరిగి....,

→ ఇక ఆపై దేహంతో సంబంధమును, దేహములకు చెందిన జాతి మొదలైన సర్వభేదములను, సర్వ వర్ణ - ఆశ్రమ భేదములను, వేద - శాస్త్ర నియమ - మీమాంసములను ....ఇవన్నీ కూడా **పాదములకు అంటిన ధూళితో సమానంగా** త్యజించినవాడై ఉండాలి. కడిగి వేసుకోవాలి.

గురుభక్తిం సదాకుర్యాత్
శ్రేయసే భూయసే నరః।
31. గురుః ఏవ హరిః సాక్షాత్ -
న అన్యః - ఇతి బ్రవీత్ శ్రుతిః।
శ్రుత్యా యత్ ఉక్తం,
పరమార్థమేవ తత్॥
సంశయో న అత్ర। తతః సమస్తమ్
శ్రుత్యా విరోధే
న భవేత్ ప్రమాణమ్,
భవేత్ అనర్థాయ
వినా ప్రమాణమ్॥

ఆత్మ శ్రేయస్సు కలుగజేయు హంసవిద్యచే ఆత్మతో మమేకము కోరుకొనువాడు....గురువుపట్ల ఆత్మదేవునితో సమానంగా ఎల్లప్పుడు 'గురుభక్తి'ని కలిగి ఉండాలి.

'గురువు సాక్షాత్ విష్ణువే! వేరుకాదు' - అని శ్రుతులు నొక్కి వక్కాణిస్తున్నాయి. ఆ విధంగా శ్రుతులు చెప్పునది పరమార్థమే! (It is the Highest meaning). **సంశయమే లేదు.**

శ్రుతులు చెప్పినదే ప్రమాణము. శ్రుతులకు విరోధమైనది అప్రమాణము. శ్రుతులకు విరోధమైనది అనర్థమునకే అయి ఉన్నది. 'శ్రుత్యర్థము'నకు, 'వేదపరమార్థము'నకు సానుకూల్యమై ఉంటేనే - అది స్వీకారయోగ్యము.

<u>సకళ నిష్కళములు</u>

31. దేహస్థః సకళో జ్ఞేయో,
నిష్కళో దేహవర్జితః।
ఆప్త ఉపదేశ గమ్యో అసౌ
సర్వతః సమవత్ స్థితః।

'హంస హంస' అను మంత్రముచే దేహపరిధులను దాటి 'దేహి' తత్త్వములో ప్రవేశించాలి. దేహతత్త్వము **'సకళము'**. దేహాతీతమగు దేహిత్వమో - **నిష్కళము.**
- దేహముతో ఏర్పడే జాతి - ఆశ్రమ - బంధుపరిమితత్త్వమునకు సంకుచిత్త్వమునకు పరిమితమై ఉండటము - సకళము (దోషసమేతము) - దేహమున దాటివేయటము. నిష్కళుడవై, దేహితుడవై ఉండుము. 'దేహి' తత్త్వమును ఆప్త ఉపదేశముచే ఎరిగినవాడు 'దేహి'గా అంతటా ఉన్నవాడుగా అగుచున్నాడు. సకళ-నిష్కళములను ఏకము చేయుచున్నాడు.

---

32. 'హంస హంస' ఇతి యో బ్రూయాత్,
హంసో నామ హరిః, శివః।
గురు వక్త్రాత్తు లభ్యేత
ప్రత్యక్షం సర్వతోముఖమ్॥

33. తిలేషు చ యథా తైలం,
పుష్పే గంధ ఇవ ఆశ్రితః,
పురుషస్య శరీరే అస్మిం తు
స బాహ్య - అభ్యంతరే తథా॥
ఉల్కా హస్తో యథా లోకే
ద్రవ్యం ఆలోక్యతాం త్యజేత్,
<u>జ్ఞానేన జ్ఞేయం ఆలోక్య</u>
<u>పశ్చాత్ జ్ఞానం పరిత్యజేత్॥</u>

"హంస - హంసఽసోహమ్" అని దేనిని అంటున్నారో, అట్టి 'హంస అనగా సాక్షాత్ హరియే. సాక్షాత్ శివభగవానుడే! అట్టి 'హంస' యే ప్రత్యక్షమైయున్న ఈ జగత్ దృశ్యమంతా కూడా! ఇది గురుముఖతః సుస్పష్టమవగలదు. "నేను ఎవరు?" అను శిష్య ప్రశ్నకు - సద్గురు సమాధానము "ఈ దృశ్య జగత్తు ఎందులో ఉన్నదో అది నీవే. నీవే విశ్వముగా ప్రత్యక్షమై, సర్వతోముఖుడవై ఉన్నావు!" అని.
ఆత్మ ఏరూపంగా ఎక్కడ వేంచేసియున్నది?
→ అనేక అసంఖ్యాక నువ్వు గింజలన్నిటిలో తైలము ఉండి ఉన్నట్లుగా....
→ అనేక పుష్పములలో పుష్పసుగంధము ఆశ్రయించి ఉన్నట్లు
ఆత్మ ఈ జీవునికి అనుభూతమగుచున్న బాహ్య అభ్యంతరములలో సర్వాత్మకంగా సంప్రదర్శనమైయున్నది.
ఒకాయన చీకటిగదిలో విలువైన ద్రవ్యమును (ఉదా: రత్నముగాని ధనముగాని దాచినచోటు) గుర్తించి తేవటానికై దీపము వెలిగించాడు. చీకటి గదిలో ఆ విలువైన వస్తువును జేబులో పెట్టుకొని బయట వెలుతురు లోకి వచ్చాడు. అటు తరువాత ఆ దీపమును వదలి, ద్రవ్యమును వెంట ఉంచుకుంటాడేగాని, సూర్యుని వెలుగులో దీపము అట్టెబెట్టుకోడు కదా! అట్లాగే జ్ఞానముచే జ్ఞేయము (ఆత్మ)యొక్క అవలోకనము అయిన తరువాత, అట్టి జ్ఞానిచే జ్ఞానవిశేషణా సమాచారమంతా పరిత్యజించివేయ బడుచున్నది.

---

34. పుష్పవత్ సకలమ్ విద్యాత్, గంధః తస్యతు నిష్కళః।
వృక్షస్తు సకలం విద్యాత్ ఛాయా తస్యతు నిష్కళా॥
నిష్కళః సకళో భావః సర్వత్రైవ వ్యవస్థితః।
ఉపాయః సకలః తద్వత్, ఉపేయశ్చైవ నిష్కళః।
సకళే సకళో భావో నిష్కళే నిష్కళః తథా।

ఈ దృశ్య ప్రపంచరూప సకలము పుష్పమువంటిది అయితే, ఆత్మ (నిష్కళము) వాసన వంటిది. కలము (ఈ దృశ్య ప్రపంచము) వృక్షము వంటిది అగుచుండగా, నిష్కళము (ఆత్మ) ఆ వృక్ష ఛాయ వంటిది.

నిష్కళము, సకళము (పరము, ఇహము) భావరూపముగా సర్వత్రా వ్యవస్థితమైయున్నది. పురుష-ప్రకృతులు కలిసియే ఉంటాయి.

ఉపాదానము (ఇవ్వబడినది) **సకళము** (అన్యము దృశ్య విభాగము) అయి ఉండగా, **ఉపాదేయము** (ఇచ్చుచున్నది) - **నిష్కళము** - బ్రహ్మమే.

'సకళము' అగు జగత్ భావన జగత్ భావనయందే ఉండగా, నిష్కళమగు ఆత్మ ఆత్మయందే ఏర్పడినదై ఉన్నది.

---

35. ఏకమాత్రో ద్విమాత్రశ్చ
త్రిమాత్రశ్చైవ భేదతః
అర్థమాత్రా పరా జ్ఞేయా।
తత ఊర్ధ్వమ్
పరాత్ పరమ్।
పంచధా పంచదైవత్యం (పంచదైవత్వం)
సకళం పరిపఠ్యతే॥

(1) అ = ఏకమాత్ర (2) ఉ = ద్విమాత్ర (3) మ = త్రిమాత్ర....అని 'ఓం' నందు వేరు వేరు మాత్రలు.

ఈ కనబడేదంతా అకార(పురుషుడు, Experiencer)తో నిండి ఉన్నది.

ఉమ (ప్రకృతి, That beeing Experienced) పురుషునికి పరమైనది.

(4) అ-ఉ-మలకు ఆవల (దాటిపోయి) అర్థమాత్ర 4వది. ఆ మూడింటియందు అంతరమై, అంతర్లీనమై ఉన్నది. 'జ్ఞేయము', 'దృక్' అను పేర్లతో చెప్పబడినది.

(5) పరాత్ పరమ్ - 5వది

అర్థమాత్రకు ఇంకనూ, ఆవల పరాత్ పరము. కేవల స్వరూపము → సకలము ('అన్య' అనుభవము) పొందుచున్నదై ఉన్నది.

36. బ్రహ్మణో హృదయం స్థానం
కంఠే విష్ణుః సమాశ్రితః।
తాలుమధ్యే స్థితో రుద్రో
లలాటస్థో మహేశ్వరః।
నాసాఽగ్రే అచ్యుతం విద్యాత్
తస్య అంతేతు పరం పదమ్॥
పరత్వాత్తు పదం నాస్తి।
ఇత్యేవం శాస్త్రస్య నిర్ణయః॥

1) హృదయస్థానమును → సృష్టికర్త యగు చతుర్ముఖ బ్రహ్మ ఆశ్రయించి ఉన్నారు.

2) కంఠస్థానమును → స్థితికారుడగు విష్ణువు సమాశ్రయించి ఉన్నారు.

3) తాలువు (దవడ) మధ్య స్థానమును → లయ కారుడగు రుద్రుడు స్థితి కలిగి ఉన్నాడు.

4) లలాటము (నుదురు, నొసలు, Fore Face) మధ్యగా → మహేశ్వరుడు వేంచేసియున్నారు.

5) ముక్కుకు ఎగువ స్థానములో → అచ్యుతుడు వెలయుచున్నారు.

చిట్టచివరగా → పరంపదము. ఆ 'పరమపదము'నకు ఆవల మరింకేమీ లేదు. ఇదియే శాస్త్రములు అనేకవిధాలుగా అభివర్ణించి చెప్పుచున్నాయి.

---

37. దేహాతీతం తు తం విద్యాత్
నాసాగ్రే ద్వాదశాంగుళమ్।
తత్ అంతమ్ తం విజానీయాత్
తత్రస్థం వ్యాపయేత్ ప్రభుః।
మనోఽపి అన్యత్ర విక్షిప్తం
చక్షుః అన్యత్ర పాతితమ్,
తథాఽపి యోగినాం యోగో హి
అవిచ్ఛిన్నః ప్రవర్తతే।

38. ఏతత్తు పరమమ్ గుహ్యమ్।
ఏతత్తు పరమమ్ శుభమ్॥
న అతః పరతరం కించిత్।
న అతః పరతరం శుభమ్।
శుద్ధ జ్ఞానామృతం ప్రాప్య,
పరమాక్షర నిర్ణయమ్,
గుహ్యాత్ గుహ్యతమం గోప్యం
గ్రహణీయం ప్రయత్నతః।

ముక్కుకు ఉపరిభాగమునకు 12 అంగుళములకు చివరిగా ఆ పరాత్పరుడు సంస్థితుడై ఉన్నారు. ఆయనయే విశ్వమంతా విస్తరించియున్న ప్రభువు సర్వవ్యాపకుడు. **'నాసాంతే ద్వాదశాంగుళమ్'** - చివరగా విశ్వవ్యాకుడై ఉన్నారు. ద్వాదశాంతము - (అనబడే సహస్రారము)నందు ఈ జీవుడు సర్వాత్మకుడై, సర్వతత్త్వ స్వరూపుడై వెలయుచున్నాడు.

యోగదృష్టి - మనస్సు ఆయా అనేక విషయములపై వ్రాలుచూ నిక్షిప్తము అగుచున్నప్పుడు కూడా,

- కనులు ఆయా దృశ్య విషయములు చూస్తూ ఉన్నప్పుడు కూడా, యోగయోగీశ్వరుడు ఎద్దానియందు అవిచ్ఛిన్నంగా ప్రవర్తితమై ఉంటున్నారో అట్టి సర్వాత్మాఽహమ్ భావనను ఆయన వదలరు. (పుంఖానుపుంఖ విషయ అనుక్షణ తత్పరోఽపి, బ్రహ్మావలోకధిషణం న జహాతి యోగి) **అట్టి ఆత్మాఽహమ్ స్థానము పరమరహస్యమైనది.** అట్టి పరాత్ పరస్థానమునకు మించిన స్థానము మరింకేదీ లేదు. అంతకు మించిన శుభప్రదస్థానం మరేదీ ఉండజాలదు. 'పరము', 'అక్షరము' అని నిర్ణయింపబడినట్టిది, రహస్యములలోకెల్ల అత్యంత రహస్యమైనట్టిది, గోప్యాతిగోప్యమైనట్టిది అగు - **అట్టి శుద్ధ (కేవల) జ్ఞానామృతస్థానమును ప్రయత్నపూర్వకంగా - గ్రహించుటయందు సర్వదా యత్నశీలుడవై ఉండాలి. అద్దాని అనునిత్య స్వాభావికానుభవమే కైవల్యము.**

---

39. న అపుత్రాయ ప్రదాతవ్యం
న అశిష్యాయ కదాచన।
గురుదేవాయ భక్తాయ,
నిత్యం భక్తి పరాయ చ..,
ప్రదాతవ్యం ఇదం శాస్త్రం।
నేతరేభ్యః (న ఇతరేభ్యః) ప్రదాపయేత్।
దాతస్య నరకం యాతి, సిద్ధ్యతే న కదా చన॥

గౌతమా! పుత్రుడు కానివానికి (పితృభక్తి లేనివానికి), శిష్యుడు కానివానికి ఈ పరాత్ పరస్థానమును గురించి బోధించరాదు.

గురుదేవునిపట్ల భక్తి - ప్రపత్తులు కలవానికి, నిత్యము 'పరాభక్తి' సమన్వితునికి మాత్రమే 'పరాత్పరస్థానము' గురించి బోధించాలి. తదితరులకు ప్రదాతవ్యము (Eligible to be given) కాదు.

గురుభక్తి, దైవభక్తి లేనివానికి ఉపదేశించువాడు నరకమును పొందగలడు. (విశ్వప్రేమ నుండియే విశ్వరూపత్వము సిద్ధించగలదు).

---

40. గృహస్థో బ్రహ్మచారీ చ
వాన ప్రస్థశ్చ భిక్షుకః,
యత్ర యత్ర స్థితో జ్ఞానీ
పరమాక్షర విత్ సదా,
విషయీ విషయాసక్తో
యాతి దేహాన్తరే శుభమ్॥

ఒకడు గృహస్థుడు కావచ్చు. బ్రహ్మచారి కావచ్చు. వానప్రస్థుడు కావచ్చు లేదా భిక్షకుడు కావచ్చు. **పరమాక్షరవేత్త** అయిన జ్ఞాని ఎక్కడ ఉన్నప్పటికీ, సర్వ విషయములకూ కూడా విషయమైయున్న **కేవల స్వరూపమునందు ఆసక్తుడై ఉంటాడు.** అక్షరబ్రహ్మమునకు వేరైన దేనియందూ ఆతనికి ఆసక్తి ఉండదు. **అట్టి వాడు దేహానంతరము కూడా శుభములను పొందగలడు.** వర్తమానములోనే దేహాతీత్వమును సిద్ధింపజేసుకోగలడు.

అటువంటి అక్షర పరబ్రహ్మజ్ఞానమునకు చెందిన శాస్త్రమును ఎరిగిన

జ్ఞానాదేవ అస్య శాస్త్రస్య
సర్వ - అవస్థోఽపి మానవః,
బ్రహ్మహత్యా అశ్వమేధాద్యైః
పాప - పుణ్యైః న లిప్యతే॥

మానవుడు (జీవుడు) → ఏ అవస్థలో ఉన్నప్పటికీ కూడా, అటు 'బ్రహ్మహత్య' వంటి పాపముగాని, ఇటు అశ్వమేధయాగము మొదలైన కార్యములవలన కలిగే పుణ్యముగాని ఆతనికి అంటవు. ఆతడు పాప పుణ్యముల ద్వంద్వ - పరిధులను దాటి వేసినవాడై ఉంటాడు.

---

41. <u>చోదకో</u> <u>బోధకశ్చ</u> ఏవ
<u>మోక్ష దశ్చ</u> పరస్మృతః
ఇతి ఏషామ్ త్రివిధో జ్ఞేయః
ఆచార్యస్తు మహీతలే॥
చోదకో దర్శయేత్ మార్గం।
బోధకః స్థానమ్ ఆచరేత్।
మోక్షదస్తు పరం తత్త్వం
యత్ జ్ఞాత్వాః 'పరమ్' అశ్నుతే॥

జ్ఞేయులగు ఆచార్యులు ఈ భూమిపై '3' విధములుగా బోధనము చేస్తూ ఉంటారు.

(1) చోదకుడు : ఈయన 'ఇటు వెళ్ళండి!' - అని మార్గమును చూపుచూ సాధనలు తెలియజేస్తూ ఉంటారు.

(2) బోధకుడు : శాస్త్ర విశ్లేషణములను బోధిస్తూ, క్రమంగా శాస్త్రావగాహనని పెంపొందింపజేస్తూ ఉంటారు.

(3) మోక్షదస్తుడు: "సోహమ్, తత్త్వమ్"ల స్వానుభవమునకు దారి చూపుతూ ఉంటారు. పరతత్త్వమును తెలియజేయుచూ ఉండగా ఆ విధంగా తెలుసుకున్న మాత్రంచేత పరతత్త్వజ్ఞానముచే మోక్షమును సిద్ధించు కొనుటకై సహకరించుచూ ఉంటారు. **"నీకు బంధమే ఉండ జాలదు"** అనునది సుస్పష్టపరచుచూ ఉంటారు. ఇది సద్యోముక్తి ఉపాయము.

---

42. ప్రత్యక్ష యజనం దేహే
సంక్షేపాత్ శృణు, గౌతమ!
తేన ఇష్ట్వా స నరో యాతి
శాశ్వతమ్ పదమ్ అవ్యయమ్।
స్వయమేవ తు సంపశ్యేత్
దేహే బిందుం చ, నిష్కళమ్।
అయనే 'ద్వే' చ విషువే
సదా పశ్యతి మార్గవిత్॥

ఓ గౌతమా! ఈ దేహమునందే నిర్వర్తించు 'ప్రత్యక్షయజనము' గురించి సంక్షిప్తంగా చెప్పుచున్నాను. ఇట్టి 'దేహ - అంతర యాగము'చే (ఇష్టముచే) ఈ జీవుడు శాశ్వతము, అవ్యయము అగు పదమును పొందగలడు.

ఎవడికివాడే స్వయముగా తనయందు 'మార్గాన్వేషి', 'మార్గవేత్త' (Knower of Right Path) అయి తన దేహములో (1) బిందువు (2) నిష్కళము అను రెండు విషయములను సందర్శించుచున్నాడు.

---

43. కృత్వా యామం, పురా, వత్స!
రేచక పూరక కుంభకాన్।
పూర్వం చ ఉభయమ్ ఉచ్చార్య
హి అర్చయేత్తు యథాక్రమమ్।
నమస్కారేణ యోగేన ముద్రయా
ఆరభ్యచ అర్చయేత్।
"సూర్యస్య గ్రహణం", వత్స!
ప్రత్యక్షయజనం స్మృతమ్।

వత్సా! బిడ్డా! మునుముందుగా రేచక - పూరక - కుంభకములతో కూడిన ప్రాణాయామవిధిని ఆచరిస్తూ **'హంసోఽహమ్'** అని యథాక్రమంగా ఉచ్చారణ చేయాలి.

(త్రి ప్రాణాయామ ఆచరణ) తరువాత రెండు అరచేతులతో నమస్కారములచే, మనస్సు నిశ్చలము చేసియుంచు యోగాభ్యాసములచే, (చిన్ముద్ర మొదలైన) జ్ఞానముద్ర చేతనే సర్వాంతర్యామి అగు ఆత్మభగవానుని అర్చించాలి. ప్రియవత్సా! సూర్యునియొక్క గ్రహణము (సూర్య - ఉపాసన) 'ప్రత్యక్షయజనము' అని పిలుస్తున్నారు. జ్ఞాన సూర్యుని ఆవరించుయున్న ప్రత్యక్ష జగత్-భావనము ఆత్మతో ఏకము చేయటమే **"ప్రత్యక్ష యజనము"**.

---

44. జ్ఞానాత్ సాయుజ్య మేవ ఉక్తం
తోయే తోయం యథా తథా।
ఏతే గుణాః ప్రవర్తంతే
యోగాభ్యాస కృత శ్రమైః।
తస్మాత్ యోగం సమాధాయ
సర్వదుఃఖ బహిష్కృతః।
యోగ ధ్యానం సదా కృత్వా
జ్ఞానం తన్మయతాం వ్రజేత్॥

సూర్యునికి గ్రహణం పట్టు తీరుగా జీవాత్మయొక్క ఆత్మసూర్యుని 'అజ్ఞానము' అనే గ్రహణం పట్టుచున్నది. జ్ఞానముచే అజ్ఞానము తొలగినప్పుడు (జ్ఞానముచే) లభించు స్థితియే **'సాయుజ్యము'** అని చెప్పబడుతోంది. నీరు నీటితో కలిసినప్పుడు ఆత్మయందు ప్రవేశించి అఖండమగు ఆత్మయే తానగుచున్నాడు. **'యోగాభ్యాసము'** అనే పరిశ్రమయందు (త్రి)గుణములు ప్రవర్తించునవై ఉంటాయి. అయితే యోగాభ్యాసముచే ఆ అభ్యాసి సర్వ దుఃఖములనుండి బహిష్కృతుడు అగుచున్నాడు. గుణముల ద్వారా గుణాతీతత్వము సంతరించుకోగలడు.

అందుచేత యోగాభ్యాసమును ఎల్లప్పుడూ నిర్వర్తిస్తూ, మరొకవైపుగా జ్ఞానముచే కేవలాత్మ (లేక) అఖండాత్మతో తన్మయుడై ఉండునుగాక!

45. జ్ఞానాత్ స్వరూపం పరమం
'హంసమంత్రం' సముచ్చరేత్।
ప్రాణినాం దేహమధ్యే తు
స్థితో 'హంసః' సదా అచ్యుతః।
హంస ఏవ పరం సత్యం,
హంస ఏవ తు శక్తికమ్।
హంస ఏవ పరం వాక్యం
హంస ఏవతు వైదికమ్॥

ఆత్మజ్ఞానము యొక్క 'స్వరూపము' అయినటువంటి 'పరమ హంస' - 'సోఽహమ్ పరమమ్' - [ఆవలగల పరమగు **'సః' (లేక) తత్‌యే**] నేను...అను మంత్రార్థభావనతో **సోఽహమ్ పరమమ్** మంత్రమును ఎల్లప్పుడు ఎలుగెత్తి - మనసా-వాచా,కర్మణా, బుద్ధ్యా-సముచ్చరిస్తూ ఉండటమే యోగము.

'హంస' లేక 'సోఽహమ్' అను దాని స్థానము ఎక్కడ? ఎక్కడోకాదు. ప్రతి ప్రాణియొక్క దేహమధ్యస్థానంలో **'నేను ఇది కాదు! అది! జీవాత్మ పరిమితుడనుకాను! పరమాత్మనే'** అను హంస మననము చ్యుతి లేకయే (With no Distraction) ఏర్పడియున్నది. అట్టి హంస (I am actually that) అననదే పరమవాక్యము. పరమసత్యము. వేదముల సారమగు వైదికము అదియే. ప్రతి జీవుని హృదయములో వెలుగొందుచున్న హంస (పరమహంస - సోఽహమ్ పరమమ్) యే సర్వమునకు పరుడగు రుద్రుడు. అట్టి హంసయే పరాత్పరుడు. (పరమునకే పరమైన ఈ జీవుని నిత్యసత్య సహజస్వరూప - స్వభావము)

46. హంస ఏవ పరో రుద్రో
హంస ఏవ పరాత్ పరః।
సర్వదేహస్య మధ్యస్థో
హంస ఏవ మహేశ్వరః।
పృథివి ఆది శివాంతంతు
'అ'కారాది యాశ్చ వర్ణకాః
కూటాంతా హంసఏవ స్యాత్
మాతృకేతి వ్యవస్థితాః॥
మాతృకా రహితా మంత్రా
ఆదిశంతే న కుత్ర చిత్।

సర్వ దేహుల మధ్యస్థుడైయున్న ఆత్మయగు హంసయే మహేశ్వరుడు. పృథివి (మట్టిగడ్డ) మొదలుకొని చిట్టచివ్వర శివుని వరకు గల ఏఏ ఆకారములతో ప్రారంభమైయున్న సర్వవర్ణకములు (All Discriptions), ... అట్లాగే కూటస్థునివరకు (Till its extreme base) వ్యవస్థితమై యున్నదంతా మాతృకయే! "ఉపాసకుడు ఉపాస్య దైవము.... ఉభయము కేవలమగు ఆత్మయే" - అనునదే మాతృక.

అట్టి 'మాతృక' లేనట్టి (మాతృకారహితమైన) మంత్రము ఎక్కడా ఏదీ ఆదేశించబడుటలేదు. ఉపదేశించబడు ప్రతి మంత్రము - (ఓం నమః శివాయ - ఓం నమో నారాయణాయ మొదలైనవన్నీ - సర్వము) హంస (ఆత్మ) స్వరూపమే!మాతృకయే! "శివుడు" అనగా ఆత్మయే! విష్ణువు అనగా ఆత్మయే - అనునదే మాతృక. శివతత్త్వమ్-శివోఽహమ్-విష్ణు తత్త్వమ్ మొదలైన ఇవన్నీ మాతృకా బీజములే.

47. హంస జ్యోతిః అనౌపమ్యం (ప్రదేశము),
మధ్యే దేవం వ్యవస్థితమ్।
దక్షిణాముఖమ్ ఆశ్రిత్య
జ్ఞానముద్రాం ప్రకల్పయేత్।
సదా సమాధిం కుర్వీత
హంసమత్రం అనుస్మరన్,
నిర్మల స్ఫటికాకారం
దివ్యరూపమ్ అనుపమమ్
(అనుత్తమమ్)

'ఇది ఇట్టిది' అని నిర్వచించి, దేనితోనూ పోల్చి చెప్పబడజాలని జ్యోతిస్వరూపమగు 'హంస' ఈ దేహమునందు వ్యవస్థితమైయున్నది. (That is the Electrifying force in every body. It is the absolute Enlightner).

దక్షిణాభిముఖము (Towards the sensory world) గా ఆశ్రయించి "ఇదంతా హంస స్వరూపమే! ఆత్మస్వరూపమే"...అనే జ్ఞానముద్రను (తత్త్వమ్ అను చిన్ముద్రను) ధారణచేస్తూ ఉండాలి.

నిర్మల స్ఫటిక ఆకారము కలది, దివ్యమైనది (Divine by itself) అనూపము (Placement) - అయినట్టి 'హంస' (సోఽహమ్) మంత్రమును క్షణక్షణము అనుస్మరిస్తూ 'సమాధి' యోగమును ఎల్లప్పుడు అభ్యసిస్తూ ఉండాలి. (సమాధి = అదియే తానై ఉండటము).

48. మధ్య దేశే పరం హంసం
జ్ఞానముద్రాత్మ రూపకమ్।
ప్రాణో అపానః సమానశ్చ
ఉదాన వ్యానౌ చ వాయవః
పంచకర్మేంద్రియైః ఉక్తాః
క్రియాశక్తి బలోద్యతాః॥

ఆత్మయే జ్ఞానముద్రాత్మకమైన (చిన్ముద్ర - తత్ త్వమ్) 'హంస' దేహమధ్యలో సర్వదా సంస్థితమైయున్నది. అట్టి పరమహంస → ప్రాణ-అపాన-వ్యాన-ఉదాన-సమానములనబడే పంచప్రాణముల సమేతంగా ఉన్నది. వాటి వాటి మధ్య ప్రదేశమే (అనూపమే) ఆత్మక్షేత్రము. ఆత్మయే (వాక్కు, పాణి (చేతులు), పాదములు, పాయువు, ఉపస్థ అనబడే)-పంచకర్మేంద్రియములతో క్రియాశక్తి ప్రదర్శనా ఉద్యుక్తమై యున్నది.

నాగః కూర్మశ్చ కృకరో దేవదత్తో దనంజయః।	అట్టి 'హంస' లేక ఆత్మయే 'నాగము, కూర్మము, కుకరము, దేవదత్తము, ధనంజయము' అని పిలువబడు పంచ ఉపప్రాణవిధులను నిర్వర్తిస్తూ చేతనరూపంగా దేహమును చేతనపరచుచున్నది. [Inspiring]
49. పంచ జ్ఞానేంద్రియైః యుక్తా జ్ఞాన శక్తి బలోద్యతాః। పావకః శక్తి మధ్యేతు నాభిచక్రే వ్యవస్థితః। బంధ ముద్రా కృతాయేన నాసాగ్రేతు స్వలోచనే॥	(చర్మము-కళ్ళు-చెవులు - జిహ్వ - ముక్కు అనబడే) పంచజ్ఞానేంద్రియ ములలో 'జ్ఞానశక్తి' అనే బలప్రదర్శన ఆత్మయే నిర్వర్తిస్తోంది. శరీరములో మధ్యగాగల నాభి చక్రమునందు **తేజో (అగ్ని) రూపముగా ఆత్మశక్తి** ప్రవర్తితమై వెలుగొందుచున్నది. ఎవ్వరైతే నాసాగ్రమున (ముక్కు యొక్క ఊర్ధ్వం - చివరగా) - రెండు కనుల మధ్య (భ్రూమధ్యమున) బంధముద్ర ధారణచేస్తాడో, అట్టివానికి ఆత్మ సులభముగా అనుభవ సిద్ధమగుచున్నది.
50. 'అ' కారే వహ్నిః ఇతి ఆహుః, 'ఉ' కారే హృది సంస్థితః। 'మ' కారేచ భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణశక్త్యా ప్రబోధయేత్॥ 'బ్రహ్మ'గ్రంథిః 'అ' కారే చ, విష్ణుగ్రంథిః హృదిస్థితః। రుద్ర గ్రంథిః భ్రువోర్మధ్యే భిద్యతే అక్షరవాయునా। 'అ' కారే సంస్థితో బ్రహ్మా 'ఉ' కారే విష్ణుః ఆస్థితః। **51.** 'మ' కారే సంస్థితో రుద్రః। తతో అస్యాం తత్ పరాత్పరః॥ కంఠం సంకుంచ్య నాద్యాదౌ స్తంభితే యేన శక్తితః, రసనా పీడ్యమానేయం షోడశీ(16) ఊర్ధ్వగామినీ॥	'అ'కారము అగ్నియందు, 'ఉ'కారము అనే హృదయములోను సంస్థితమై ఉన్నాయి. 'మ'కారముతో భ్రూమధ్యంలో ప్రాణశక్తితో 'అ'కారాగ్నిని ప్రజ్వలింపజేయాలి. అకారమునందు బ్రహ్మగ్రంథి, హృదయమునందుగల విష్ణుగ్రంథి, భ్రూమధ్యగల రుద్రగ్రంథి - అక్షర వాయువుచే భేదింపబడుచున్నాయి. 'అ'కారరూపమగు బ్రహ్మ-'ఉ'కారమునందు విష్ణువు, 'మ'కారమునందు రుద్రుడు సంస్థితులై ఉన్నారు. ఆ మూడిటికి పరమై పరాత్పరుడు తత్ స్వరూపుడై ఉన్నారు. **సర్వత్రా పరాత్పరుడే సమస్తముగా వేంచేసిఉన్నారు.** నాడీ ప్రారంభ స్థానమగు కంఠమును సంకోచింపజేసి, తద్వారా కంఠములోని 'స్థంభన'చే జిహ్వ (నాలుక) → పీడింపబడినదై ఊర్ధ్వ గామియై (దవడను స్పృశిస్తూ)...షోడశ (16) కళాసమన్వితం అగుచున్నది.
త్రికూటం త్రివిధం చ ఏ వ, గోలాకం నిఖరం తథా। **52.** త్రిశంఖం వజ్రం 'ఓం' కారం, ఊర్ధ్వ నాళం భ్రువోః ముఖమ్। కుండలీం చాలయన్ ప్రాణాత్, భేదయం శశి మండలం। సాధయన్ వజ్ర కుంభాని నవద్వారాణి బంధయేత్॥	ఈ విధంగా నాలుకను దవడకు బిగుతుగా తాకించు అభ్యాసముచే→ **త్రికూటము** (Association of three Energies), **త్రివిధము, గోలాకము నిఖరము, త్రిశంఖము, వజ్రతుల్యము, ఓంకార సంజ్ఞ, ఊర్ధ్వనాళనము, భ్రూమధ్య ఆకాశంలో ముఖము కలిగినది అగు- 'కుండలినీశక్తి'** ఉత్తేజితమగుచున్నది. ఇక అక్కడి నుండి ప్రాణములను చాలనము చేయుచు చంద్ర మండలమును ఛేదించు క్రమంగా వజ్రకుంభకముతో నవద్వారములను యోగి బంధించుచున్నాడు.
సుమనః పవనారూఢః స రాగో నిర్గుణః తథా। **53.** బ్రహ్మస్థానేతు నాదస్యాః శంఖినీ అమృతవర్షిణీ। షట్ చక్ర మండల ఉద్ధారం జ్ఞానదీపం ప్రకాశయేత్। సర్వభూత స్థితం దేవం సర్వేశం నిత్యం అర్చయేత్।	సుమనము (కేవల మనస్సు)తో కూడిన వాయువును అధిరోహించినది, సరాగమైనట్టిది అగు ఆత్మ **సగుణ-నిర్గుణతత్త్వము** కూడా అయి ఉన్నది. యోగాభ్యాసముచే - శంఖిణీ, అమృతవర్షిణీ అగు నాదము బ్రహ్మస్థానమునందు (బ్రహ్మరంధ్రమునందు) వినబడసాగుతుంది. షట్ చక్రమండలమును (మూలాధారం, స్వాధిష్టానం, మణిపూరకం, అనాహతం, విశుద్ధం, ఆజ్ఞా అనబడే '6' చక్రములలో సంస్థితమైయున్న ఆకాశమును) అధిగమించి, ఆత్మజ్ఞాని జ్ఞాన-దీపమును దేహమునందు వెలిగించుచున్నాడు. అట్టి జ్ఞానదీపమును ప్రజ్వలింపజేసి - సర్వజీవులయందు సంస్థితుడైన వాడు దేవదేవుడు, సర్వమునకు ఈశ్వరుడు అగు అఖండ స్వరూప-పరమాత్మను నిత్యము యోగి హృదయాకాశమునందు అర్చించుచున్నాడు.

54. **ఆత్మరూపం తమ్ ఆలోక్యం, జ్ఞానరూపం నిరామయమ్।**
దృశ్యం తం దివ్యరూపేణ, సర్వవ్యాపీ నిరంజనః
'హంస హంస' వదేత్ వాక్యం, ప్రాణినాం దేహమ్ ఆశ్రితః॥

అట్టి పరాత్పరుడగు పరమాత్మను స్వస్వరూపాత్మరూపుడుగాను, కేవల జ్ఞానరూపుడుగాను, నిష్ప్రపంచ నిరామయుడుగాను, ఈ దృశ్యమంతా తన దివ్యస్వరూపముగా కలవాడు గాను, సర్వవ్యాపి - నిత్య నిర్మలుడుగాను సర్వ ప్రాణుల దేహములను ఆశ్రయించియున్నట్టి వాడుగాను - ఉపాసించుచున్నాము.

---

55. **సప్రాణ – అపానయోః గ్రంథిః, 'అజప' ఇతి అభిధీయతే।**
సహస్రం ఏకం, ద్వ్యయుతం, షట్ శతం చ ఏవ సర్వదా।
ఉచ్చరత్ పఠితో 'హంసః', 'సోఽహమ్' ఇత్యభిధీయతే।
పూర్వభాగే హి అధో లింగం, శిఖిన్యాం చ ఏవ పశ్చిమమ్।
జ్యోతిర్లింగమ్ భ్రువోః మధ్యే, నిత్యం ధ్యాయేత్ సదా యతిః॥

ప్రాణ-అపానముల గ్రంథిని (ఒకదానితో మరొకటి తాకుచూ లయించుస్థాన ఉపాసనను) 'అజప' అని అంటారు.

1000, 20000,600 శ్వాసలను గమనిస్తూ సర్వదా ఉచ్చరిస్తూ పఠిస్తున్నప్పుడు హంస → 'సోఽహమ్'గా చెప్పబడుచున్నది.

పూర్వభాగం (కుడివైపు) అధోలింగమున, ఎడమవైపు శిఖస్థాన లింగమును, భ్రూమధ్యగా జ్యోతిర్లింగమును యతి నిత్యము ధ్యానిస్తూ ఉంటున్నాడు.

కోఽహమ్? సోఽహమ్। (అజపం)

56. **అచ్యుతోఽహమ్।**
అచింత్యోఽహమ్।
అతర్క్యోఽహమ్।
అజోఽస్మ్యహమ్।
అవ్రణోఽహమ్।
అకాయోఽహమ్
అసంగోఽస్మి।
అభయోఽస్మ్యహమ్।

సోఽహమ్ (I am ever that) - భావన అనగా?

- నేను ఆత్మను కాని క్షణమే లేదు కాబట్టి **అచ్యుతుడను.**
- చింతన (thinking) నానుండి బయల్వెడలుతోంది. చింతనకు మునుముందే ఉన్నవాడను. కనుక **అచింత్యుడను.**
వాదోపవాదములకు ఆత్మగా అవిషయుడను (సిద్ధించుకొనబడువాడను కాను. బుద్ధికి ముందే ఉన్నవాడను. అందుచేత **అతర్క్యుడను.**
- దేహముతో జనించను. దేహముతో నశించువాడను కాను. అందుచేత **అజుడను.**
- దేహమునకు సంబంధించిన ఆధి - వ్యాధులు ఆత్మను స్పృశించవవు. అందుచేత **అవ్రణుడను.**
- దేహము లేనప్పుడు కూడా స్వప్న - సుషుప్తుల యందువలె నేను ఉన్నాను. **అకాయుడను.**
- నేను దేనికీ సంబంధించినవాడను కాను. **అసంగుడను.**
- వస్తు దేహ సంబంధములకు అతీతుడను. **అభయస్వరూపుడను.**

---

57. **అశబ్దోఽహమ్। అరూపోఽహమ్।**
అస్పర్శోఽస్మ్యహమ్, అద్వయః।
అరసోఽహమ్। అగంధోఽహమ్।
అనాదిః। అమృతోస్మ్యఽహమ్।
అక్షయోఽహమ్। అలింగోఽహమ్।
అజరోఽస్మి। అకళోఽస్మ్యహమ్।
అప్రాణోఽహమ్। అమూకోఽహమ్।
అచింత్యోఽస్మి। అకృతోఽస్మ్యహమ్।

శబ్దము - రూప - స్పర్శలకు విషయుడను కాను. నాకు ద్వితీయమైనది ఎక్కడా ఏదీ లేదు. కనుక **అద్వితీయుడను.** రస-గంధములచే తెలియబడువాడను కాను. **ఆది** అనుదే **లేనివాడను.** జన్మ - మృత్యువులు లేనివాడను. **అమృతస్వరూపుడను.**

క్షయము (తరుగుదల) లేనివాడను. **అక్షయుడను.** నామరూపములు దేహమునకు సంబంధించినవి. **అసంగుడను.** ప్రాణములు నాయొక్క శక్తి ప్రదర్శనము. ప్రాణశక్తికి మునుముందే ఉన్నవాడను. **అప్రాణుడను.** శబ్దములన్నీ ఆత్మనగు నానుండే బయల్వెడలుచున్నాయి. అందుచేత **అమూకుడను.** (మూగవాడను కాను).

చింతనలకు దొరకనివాడను. **అచింత్యుడను.** కర్మలు దేనికీ నేను కారణము కాదు. **నిష్క్రియుడను. అకృతుడను. కర్మలన్నిటికీ అతీతుడను.**

---

58. **అంతర్యామ్యమహమ్ – అగ్రాహ్యో,**
అనిర్దేశ్యోఽహమ్ అలక్షణః।
అగోత్రోఽహమ్। అగాత్రోఽహమ్।
అచక్షుష్కోఽస్మి। అవాక్ అహమ్।

- (నాయొక్క కలతో ప్రవర్తించేవారందరి అంతర్ - హృదయుడను నేనే అయి ఉన్న తీరుగా) ఈ కనబడే విశ్వమునకు నేనే అంతర్యామిని.

- ఆత్మగా నేను ప్రపంచంలోని ఒక విషయమువలె, ఒక దృశ్యమువలె, ఒక వ్యక్తివలె తెలియబడువాడను కాను. **అగ్రాహ్యుడను.**

అదృశ్యోఽహమ్। అవర్ణోఽహమ్।
అఖండోఽస్మి అహమ్ అద్భుతః।
అశ్రుతోఽహమ్।
అదృష్టోఽహమ్।
అన్వేష్టవ్యో,
అమరోస్మ్యఽహమ్।

"ఆత్మ ఇది! ఇదే! ఇంతే!" అని నిర్దేశించబడునది కాదు. ఆత్మగా నేను **అనిర్దేశ్యుడను.**

- లక్షణములు 'నావి' కావచ్చునేమోగానీ, 'నేను లక్షణములు కాదు. నేను సర్వదా లక్షణములకంటే ముందే ఉన్నవాడను. **విలక్షణుడను. అలక్షణుడను.**

- గోత్రనామాలు దేహ సంబంధమైనవి. ఆత్మనగు నాకు గోత్రనామాలు లేవు. **అగోత్రుడను.**

- ఈ శరీరము - నేను ధరించిన వస్త్రము వంటిది. శరీరిగా నేను శరీరమునకు వేరై (పరమై) ఉన్నాను. అందుచేత **అగాత్రుడను.**

- ఈ కళ్ళు కనబడేవి, వాక్కు - చెప్పబడేవి, దృశ్యము - దర్శించబడేది, వర్ణము - వర్ణించబడేది 'నేను' కాదు. **పరుడను.**

- **అఖండుడను. అద్భుతుడను.** వినబడే వాడను కాదు. **అశ్రుతుడను. అదృష్టుడను.** వెదికితే దొరికేవాడను కాను. **అన్వేష్టుడను. అమరణుడను (మరణ రహితుడను).**

---

59. అవాయుః అపి అనాకాశో।
అతైజసో అవ్యభిచార్యఽహమ్।
అమృతోఽహమ్। అజాతోఽహమ్।
అతి సూక్ష్మో! అవికార్యఽహమ్।
అరజస్కో, అతమస్కోఽహమ్।
అసత్త్వోఽస్మి, అగుణోఽస్మ్యఽహమ్।
అమాయో అనుభవాత్మాఽహమ్।
అనన్యో (అ)విషయోఽస్మ్యఽహమ్।

నేను వాయువును (ప్రాణమును) కాను. ఆ వాయువు ఎందులో చలిస్తోందో అట్టి ఆకాశరూపుడను కూడా కాను. స్వప్న పురుషుడగు తేజసుడను (స్వప్నంలో చరించువాడను) కాను. నా స్వరూపమునుండి నేను వేరై చరించువాడనుకాను! **అవ్యభిచారుడను.**

ఆత్మగా నాకు చావు లేదు. పుట్టుక లేదు. స్థూలరూపుడను కాను. అత్యంత సూక్ష్మాతి సూక్ష్మరూపుడను. ఎట్టి జన్మ - వృద్ధి - క్షయ వికారములు లేనివాడను. అవికార్యుడను. రజో - తమో - సత్త్వ గుణరూపుడను కాను! **గుణరహితుడను. గుణాతీతుడను!**

మాయా అనుభవరూపుడను కాను. కథలోని అనుభవములు ఆ రచయితయొక్క అనుభవములా? కాదు కదా! అయితే ఆ అనుభవములన్నీ రచయితయొక్క కల్పనలోంచే వస్తున్నాయి కదా! అట్లాగే విషయములు నారూపము కాదు. నాకు వేరుగా విషయములు లేవు. అందుచేత అనుభవాతీతుడను.

---

60. అద్వైతోఽహమ్, అపూర్ణోఽహమ్।
అబాహ్యోఽహమ్, అనంతరః।
అశ్రోత్రఽహమ్। అదీర్ఘోఽహమ్। (అహ్రస్వోఽహమ్)
అవ్యక్తోఽహమ్ అనామయః
అద్వయానంద విజ్ఞాన
ఘనోఽస్మ్యహమ్, అవిక్రియః॥
అనిచ్ఛోఽహమ్। అలేపోఽహమ్।
అకర్తాస్మ్యఽహమ్ అద్వయః।

నాకు ద్వితీయమైనదంటూ ఎక్కడా ఏదీ లేదు. ఇదంతా నేనే! కనుక, **అద్వైతుడను, అద్వితీయుడను.** ద్వితీయమైన దేనిచేతనూ నేను పూరింపబడువాడను కాను. అందుచేత **అపూర్ణుడను.** అంతా నేనే! అయి ఉండటంచేత బయటవాడిని కాదు. లోపలివాడను కాను! **బాహ్య-అభ్యంతర రహితుడను.**

చెవులకు వినబడువాడను కాను. అశ్రోత్రుడను. పొడుగైనవాడినీ కాదు. పొట్టి అయినవాడినీ కాదు. నామరూపాత్మకంగా వ్యక్తమగు వాడిని కాదు. **అనామయుడను. అవ్యక్తుడను.** క్రియా వ్యవహారములకు సంబంధించని అద్వయ (ద్వితీయమనునదే లేనట్టి) - ఘనీభూతమైన **విజ్ఞాన ఆనందస్వరూపుడను.**

జీవాత్మగానో, మరొకటిగానో అగువాడను కాను. **అవిచ్ఛిన్నుడను.** విచ్ఛిన్నమనునదే లేనివాడను. నిత్యనిర్మలుడను. లేపము (దోషము) లేనివాడను. కథలోని ఒక పాత్రయొక్క చర్యలు **"రచయిత చేస్తున్నాడు"** - అని ఆపాదించలేము కదా! అట్లాగే నేను **అకర్తను.** కానీ అన్నీ కల్పనయే కనుక - **అద్వయుడను. అవేవీ నాకు ద్వితీయం కాదు. రచయితకు వేరుగా కథకు ఉనికి ఎక్కడ?**

61. అవిద్యాకార్యహీనోఽహమ్, అవాక్-మానస గోచరః।
అనల్పోఽహమ్। అశోకోఽహమ్।
అవికల్పోఽస్మి అవిజ్వలన్।
ఆది - మధ్య - అంత హీనోఽహమ్।
ఆకాశ సదృశోస్మ్యఽహమ్।
ఆత్మ చైతన్య రపోఽహమ్।
<u>అహమ్ ఆనంద చిద్ఘనః।</u>
ఆనందామృత రూపోఽహమ్।
ఆత్మసంస్థోఽహమ్ అంతరః।

కల్పనకు మునుముందే ఆ కల్పించువాడు ఉన్నరీతిగా, నాకు 'మాయ-జగత్తు అవిద్య' - ఇవన్నీ లేవు. సమస్తమునకు ముందే ఉన్నాను. **అవాక్ మానస గోచరుడను!**

అల్పుడనుకాను. శోకరహితుడను. వికల్పరహితుడను. ఎక్కడికీ ప్రవహించుటలేదు. **అవిజ్వలుడను. ఉన్నచోటనే సర్వదా ఉండువాడను.**

నాకు మొదలు-మధ్య-చివరలనునవేవీ లేవు. ఆకాశమువలె **అనంతుడను.** ఆత్మచైతన్యమే నా రూపము. సర్వదా **మహత్ - ఆనంద విగ్రహుడను!**

అంతరాంతరమగు ఆత్మగా సర్వమునందు ఆనంద - అమృత రూపుడుగా సంస్థితుడనై ఉన్నవాడను.

---

62. ఆప్తకామోఽహమ్
ఆకాశాత్
పరమాత్మేశ్వరోస్మ్యహమ్।
ఈశానోఽస్మ్యహమ్। ఈడ్యోఽహమ్।
అహమ్ ఉత్తమ పూరుషః।
ఉత్కృష్టోఽమ్ ఉపద్రష్టాఽహమ్।
ఉత్తరతోఽస్మ్యహమ్।
కేవలోఽహమ్ కవిః
కర్మాధ్యక్షోహం కరణాధిపః।
గుహాశయోఽహమ్। గోప్తాఽహమ్।
చక్షుషః చక్షురస్మ్యహమ్।

'ఆకాశము' వలె అంతయూ నాయందే ఉండి ఉండటంచేత సర్వము సిద్ధించుకొన్నవాడనే!

ఆప్తకాముడను. కొత్తగా పొందవలసినదేదీ నాకు లేదు. సర్వమునకు వేరై, **పరమై ఉన్నవాడను.** కానీ **సర్వముగా విస్తరించి ఉన్నవాడను.** కనుక **ఈశ్వరుడను!** సర్వము నాయందే ఉండి ఉన్నది. అందుచేత **ఈశానుడను!** సర్వస్తోత్రములకు ఆత్మగా అర్హుడనే అగుటచే **ఈడ్యుడను.** 'నేను' అనబడు జగత్తుయొక్క **ఉత్తమపురుష** (First Person) అయి ఉన్నవాడను. ఉత్కృష్టుడను. నాటక దీపమువలె కేవల సాక్షినగుటచే ఉపద్రష్టను (చూచువానిని చూచువాడను. I am a witness to one who is seeing from within me)

కేవలుడను. (I am always the absolute) **శ్రేష్ఠుడను. కవిని.** దేహ మనోబుద్ధి సంబంధితమైన సర్వ కర్మలు నాయొక్క అధ్యక్షతన జరుగుచున్నాయి. కనుక కర్మాధ్యక్షుడను. కరణములకంటె (ఇంద్రియములకంటే) అధికాధికుడను. హృదయగుహయందు ఆశీనుడై, రహస్యముగా దాగినవాడనై ఉన్నాను. కంటికి చూపు స్వరూపుడును.

---

63. చిదానందో ఽస్మ్యహమ్ చేతా, చిద్ఘనః
చిన్మయోఽస్మి అహమ్।
జ్యోతిర్మయోస్మ్యహమ్ జ్యాయాన్
జ్యోతిషాం జ్యోతిరస్మ్యహమ్।
తమసః సాక్ష్యహమ్, తుర్యః
తుర్యోఽహమ్ తమసః పరః। దివ్యోదేవోస్మి దుర్దర్శో
ద్రష్టా ధ్యేయో ధ్రువోస్మ్యహమ్।

చిదానంద స్వరూపుడను. ఘనీభవించిన **చిత్స్వరూపుడను. చిన్మయ స్వరూపుడను.** మృణ్మయస్వరూపుడను కాను!

సర్వమునకు ఉత్కృష్టము అధికము అగు **స్వస్వరూపుడను! జ్యోతిర్మయ స్వరూపుడను!** జ్యోతికే జ్యోతి స్వరూపుడను. అంధకారమునకు ఆవల పరమై కేవల **సాక్షినై** ఉన్నాను. దివ్యమగు **దేవదేవుడను.** కళ్ళకు కనిపించువాడను కాను. **దుర్దర్శుడను. ద్రష్టను. ధ్యేయుడను.** ధృవమైన రూప సమన్వితుడను! (సర్వదా యథాతథుడను)

---

64. నిత్యోఽహమ్। నిరవద్యోఽహమ్।
నిష్క్రియోఽస్మి, నిరంజనః।
నిర్మలో, నిర్వికల్పోఽహమ్
నిరాఖ్యాతోఽస్మి నిశ్చలః॥
నిర్వికారో నిత్యపూతో నిర్గుణో నిస్పృహోఽస్మ్యహమ్।
నిరింద్రియో నియంతాఽహమ్।
నిరపేక్షోఽస్మి నిష్కళః
పురుషః పరమాత్మాఽహమ్, పురాణ పరమోఽస్మ్యహమ్।
పురాణ పురుషోఽస్మ్యహమ్।

నిత్యుడను। దేనిచేతను జయింపబడను। నిరవద్యుడను. నిష్క్రియుడను। నిర్మలుడను। నిరంజనుడను। సర్వ వికల్పములకు వేరైనవాడను. నిర్వికల్పుడను. చెప్పబడజాలనివాడను! **నిశ్చలుడను!**

వికారములు లేనివాడను. **నిర్వికారుడను. నిత్యనిర్మలుడను. నిర్గుణుడను.** ఎట్టి స్పృహ - భావన - యోచనలకు నిబద్ధుడనుకాను. నిస్పృహుడను. ఇంద్రియరహితుడను. కానీ ఇంద్రియములను పరిపాలించువాడను. **నియంతను.** దేనిపట్లా అపేక్షలేనివాడను. కళంకము లేనివాడను నిష్కళంకుడను.

పరమపురుషుడను - పరమాత్మను - పురాణపురుషుడను - పరమ పురుషుడను!

65. పరావరోఽస్మ్యహం। ప్రాజ్ఞః।
ప్రపంచ ఉపశమోస్మ్యఽహమ్।
పరామృతోఽస్మ్యఽహమ్, పూర్ణః।
ప్రభురస్మి పురాతనః।
పూర్ణానందైక బోధోఽహమ్।
ప్రత్యక్ ఏక రసోఽస్మ్యహమ్।
ప్రాజ్ఞాతోఽహమ్। ప్రశాంతోఽహమ్।
ప్రకాశః పరమేశ్వరః।

పరతత్త్వముచే ఆవరించబడువాడను. **కేవల ప్రజ్ఞాస్వరూపుడను. పరాత్పరుడను.** ప్రాజ్ఞుడను. నా పట్ల ప్రపంచము సర్వదా ఉపశమించినదై యున్నది. దృష్టాంతంగా ఒక కథా రచయిత తాను ఎప్పుడో వ్రాసిన కథను ఇప్పుడొకసారి చదువుకొంటున్న తీరైనదిగా చూసిస్తూ ఉండటమే-ఈ దృశ్యము.

సర్వదా పూర్ణుడను। అందుచేత నాకు మార్పు-కూర్పు - చేర్పులు లేవు. మృత్యువుకు ఆవలగా ఉన్నవాడను. **పురాతనుడను. సర్వమునకు ప్రభువును.** ఎందుకంటే, ఇదంతా నా ప్రభవము కాబట్టి (Its all my own appearence). ఈ జన్మ - కర్మలు, జ్ఞాన - అజ్ఞానములు....ఇవన్నీ నా ఆనందమునుండియే బయల్వెడలుచున్నాయి.

పురా (సర్వమునకు ఇతః పూర్వమ్) - ఆనంద ఏకబోధ స్వరూపుడను. ప్రత్యక్ (కేవల) ఏకరస స్వరూపుడను!

కేవల ప్రజ్ఞాస్వరూపుడను! ప్రజ్ఞా ప్రదర్శకుడను. ఆత్మస్వరూపుడనగు నేను **పరమ ప్రశాంతుడను!** సర్వత్రా ప్రకాశించువాడను! సర్వమునందు పరస్వరూపుడనై విస్తరించి ఉన్నవాడను! కాబట్టి పరమేశ్వరుడను!

---

66. ఏకధా(అ)చింత్యమానోఽహమ్,
ద్వైత – అద్వైత విలక్షణః।
బుద్ధోఽహమ్। భూతపాలోఽహమ్।
'భా'రూపో భగవాన్ అహమ్।
మహాదేవో మహాన్ అస్మి
మహాజ్ఞేయో మహేశ్వరః।
విముక్తోఽహమ్। విభుః అహమ్।
వరేణ్యో వ్యాపకోఽస్మ్యహమ్।

ద్వైత - అద్వైతములకంటె **విలక్షణుడను. ఏకస్వరూపుడనై** విచారణచే **తెలియవచ్చువాడను!**

కేవలబుద్ధి స్వరూపుడను. పంచభూతములచే నియమించబడువాడను కాను. పంచభూతములకు నియామకుడను. సర్వమును వెలిగించు (one who enlightens) భగవంతుడను.

మహత్తరమగు అద్భుత స్వరూపుడను. దేవతలకే ఆత్మగా దేవదేవుడను. మహాదేవుడను. మహత్ స్వరూపుడను. మహాజ్ఞేయుడను. మహేశ్వరుడను. సర్వమునుండి సర్వదా విముక్తుడను. విభుడను. సర్వులకు వరేణ్యుడను. సర్వవ్యాపకుడను!

---

67. వైశ్వానరో, వాసుదేవో।
విశ్వతః చక్షురస్మ్యహమ్।
విశ్వాధికోఽహమ్, విశదో।
విష్ణుః విశ్వకృదస్మ్యహమ్।
శుద్ధోఽస్మి। శుక్రః శాంతోఽస్మి।
శాశ్వతోఽస్మి। శివోఽస్మ్యహమ్।

వ్యష్టిని నేనే! సమిష్టినీ నేనే! అందుచేత వైశ్వానరుడను, వాసుదేవుడను కూడా! విశ్వమునకు దర్శనుడను. విశ్వమంతా చక్షువులు కలవాడను!

నాయొక్క విశదీకరణ రూపమే (The explanatory form of what I am) ఈ జగత్తు, ఈ విశ్వము. ఈ విధంగా ఈ విశ్వమునకు ఆవల అధిగమించినవాడనై ఉన్నాను. విశ్వ నిర్మాతను (విశ్వకృత్). విశ్వముగా వ్యాపించినవాడను - 'విష్ణుః'!

శుద్ధుడను. శాంతుడను! శుద్ధ - నిర్మలత్వములకు కూడా ఆవల (అంతః) ఉన్నవాడను! శాశ్వతుడను. శుభ - సుఖస్వరూపుడను. (శివోఽస్మి)!

---

68. సర్వభూతాంతరాత్మాఽహమ్,
అహమస్మి సనాతనః।
అహం సకృత్ విభాతోఽస్మి
స్వే మహిమ్ని సదా స్థితః।

(నాటక రచయితయే నాటక పాత్రలకు ముందే ఉత్పత్తి స్థానమై, సర్వపాత్రల - స్వభావముల - సంఘటనలకు అంతరాత్మగా అగుచున్నట్లుగా) - **నేనే సర్వజీవుల అంతరాత్మను. సనాతనుడను. జగత్ కార్యకర్తను. సకృత్!** విశ్వముగా కనిపిస్తూ జగత్తుగా ప్రకాశించుచున్నది నేనే! **ఇదంతా సదా నాయొక్క మహిమగా నాయందే సంస్థితమై** యున్నది.

---

69. సర్వాంతరః స్వయంజ్యోతిః। సర్వాధిపతిరస్మ్యహమ్।
సర్వభూతాధివాసోఽహమ్, సర్వవ్యాపీ స్వరాడహమ్।
సమస్త సాక్షీ సర్వాత్మా, సర్వభూత గుహాశయః॥

సర్వమునకు **అంతరుడు. స్వయం జ్యోతి స్వరూపుడను! సర్వమునకు అధిపతిని!** సర్వజీవులయందు **అధివాసుడను! సర్వవ్యాపిని! విశ్వవిరాట్‌ను!** విశ్వమంతా నా విస్తార సంప్రదర్శన రూపమే! సమస్తమునకు **సాక్షిని! సర్వమునకు ఆత్మను!** సర్వజీవుల హృదయగుహలలో ఆశయ స్వరూపుడనై ఉన్నది నేనే! సర్వభూత ఆశయ స్థితః!

70. **సర్వేంద్రియం గుణాభాసః।**
సర్వేంద్రియ వివర్జితః।
స్థానత్రయ వ్యతీతోఽహమ్
సర్వానుగ్రాహకోస్మ్యఽహమ్।
సచ్చిదానంద పూర్ణాత్మా
సర్వ ప్రేమాస్పదోస్మ్యహమ్।
సత్ చిత్ ఆనంద మాత్రోఽహమ్,
స్వ ప్రకాశోఽస్మి చిద్ఘనః॥

సర్వఇంద్రియములందు, వాటి వాటి గుణ - స్వభావ - అనుభవరూపము లందు భాసించుచున్నట్టిది (That being reflected) నేనే! ఇంద్రియములలో ప్రకాశిస్తూ కూడా ఇంద్రియ రహితుడనే అయి ఉన్నాను! **సర్వేంద్రియ వివర్జితుడను!**

ఇహ-పర-పరాత్పరములకు, భూ-స్వర్గ-పాతాళ లోకములకు వేరైనవాడను! త్రిస్థానములు నాయొక్క అనుగ్రహము చేతనే ఉనికి - ప్రదర్శనము కలిగి ఉన్నాయి!

సత్-చిత్-ఆనందములతో కూడుకొని ఉన్న నేను **సర్వదా పూర్ణుడను!** సర్వమునకు ఆత్మనై ఉండటం చేత **సర్వ ప్రేమాస్పదుడను! కేవల సత్ - చిత్ - ఆనందమాత్రుడను కూడా!** నన్ను మరొకటేదీ ప్రకాశింపజేయటం లేదు. **స్వయం ప్రకాశమాత్రుడను. చిద్ఘనుడను.**

---

71. **సత్త్వ స్వరూపః చిన్మాత్ర**
సిద్ధః సర్వాత్మకోఽస్మ్యహమ్।
సర్వాధిష్ఠాన చిన్మాత్రః
స్వాత్మబంధ హరోస్మ్యఽహమ్।
సర్వగ్రాసోస్మ్యఽహమ్ సర్వద్రష్టా
సర్వానుభూః అహమ్॥
యే చ బ్రహ్మవిదః సిద్ధాః
సర్వ ఏవం పదంతి హి॥
ఏవం యో వేద తత్త్వేన
స వై <u>'పురుష'</u> ఉచ్యతే॥
ఇతి బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్ ॥సమాప్తా॥
ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః॥

సత్త్య (కేవల సత్) స్వరూపుడను। చిన్మాత్రుడను। సర్వము నాపట్ల సిద్ధించియే ఉన్నట్టివాడను. **సర్వాత్మకుడను.** (ఆభరణములన్నిటికీ బంగారమే అధిష్టానము అయి ఉన్న తీరుగా)

- సర్వమునకు అధిష్ఠాన **చిన్మాత్రస్వరూపుడను!** నా బంధమును హరించువాడను నేనే!

సర్వమునకు అనుభవరూపకముగా గ్రాసము (అన్నము → అనుభవించ బడుచున్నది) నేనే! సర్వమునకు **కేవల ద్రష్టను! అనుభవముగా పొందబడుచున్న ఈ సర్వము నేనే!**

బ్రహ్మమును సిద్ధించుకున్న బ్రహ్మవేత్తల పలుకులే ఇవి! వారు ఎలుగెత్తి చెప్పుచున్న మనయొక్క స్వస్వరూప నిర్వచన వివరములే ఇవన్నీ!

ఎవరు ఈ బ్రహ్మవిద్యను - తత్త్వార్థంగా తెలుసుకొనుచున్నారో వారే 'పురుషుడు' అను శబ్దార్థము పుణికిపుచ్చుకొన్నవారగుచున్నారు.

ఇతి బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః॥